

Jaarcijfers CoMensha

Aard en omvang (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel 2011 in Nederland

April 2012

Inhoud

1. Weer meer (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel	2
2. Ontwikkelingen in 2011	5
3. Conclusies en aanbevelingen.....	6
5. Aard en omvang (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel: Het beeld van 2011...	8

Uitgave

CoMensha
Johan van Oldenbarneveltlaan 34-36
3818 HB Amersfoort
033-448 1186
info@comensha.nl

1. Weer meer (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel

Het leed achter mensenhandel wordt meer zichtbaar. De cijfers van CoMensha tonen steeds meer het ware gezicht van mensenhandel in Nederland. Mensenhandel is een ernstig maatschappelijk probleem. De aandacht die de aanpak van mensenhandel krijgt van de politiek, politie en justitie is hard nodig. De cijfers van CoMensha uit 2011 laten zien dat de gezamenlijke aanpak begint te werken en dat de aard en omvang van mensenhandel steeds beter in beeld komt. Het aantal mensen dat bij CoMensha in 2011 is aangemeld, geregistreerd en dat (mogelijk) wordt uitgebuit in de seksindustrie, de land- en tuinbouw en andere sectoren is ten opzichte van voorgaande jaren explosief gestegen.

Cijfers met een doel

CoMensha verzamelt en analyseert de cijfers met een doel. CoMensha is een niet-gouvernementele organisatie die andere organisaties faciliteert met de gegevens, kennis en signalen op het gebied van mensenhandel. Een belangrijke taak van CoMensha is daarbij het registreren van meldingen van (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. Er geldt in Nederland alleen een meldplicht voor de opsporingsdiensten. Voor alle andere organisaties die met slachtoffers mensenhandel in aanraking komen, is CoMensha aangewezen op hun goodwill.

Ook heeft CoMensha de belangrijke coördinerende en initiërende rol bij de opvang van en zorg voor slachtoffers van mensenhandel. Hulp aan slachtoffers is essentieel en daarbij werken we goed en nauw samen met deskundige partners in het veld.

Steeds meer aandacht voor mensenhandel

Het onderwerp mensenhandel kreeg in 2011 veel politieke en publieke aandacht. Het publieke en politieke debat resulteerde onder meer in de aankondiging dat de strafmaat voor mensenhandelaren wordt verhoogd. Ook werd er door de Taskforce mensenhandel gewerkt aan het verder uitbouwen van de integrale aanpak van mensenhandel. Het stijgende aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel dat via CoMensha is geregistreerd toont echter aan dat er nog veel meer moet gebeuren om mensenhandel in Nederland effectief te bestrijden.

Record aantal meldingen

In 2011 was er sprake van een toename van 23% van het aantal meldingen, registraties en verzoeken om opvang en doorplaatsing ten opzichte van het jaar 2010. Ter vergelijking: in de jaren daarvoor (2008 t/m 2010) steeg dit aantal steeds met 10%. CoMensha heeft in 2011 voor in totaal 280 cliënten een opvangplek gezocht, dat zijn er 54 (24%) meer dan in 2010.

Explosieve groei wachtlijst voor opvang

Er is al jaren een tekort aan geschikte opvangplekken omdat de instroom en uitstroom van de slachtoffers mensenhandel bij de opvang stagneert. CoMensha heeft dit probleem en oplossingsrichtingen diverse keren bij de politiek en in de media onder de aandacht gebracht.

De start van de categorale opvang slachtoffers van mensenhandel in 2010 heeft ervoor gezorgd dat er korte tijd geen sprake was van een wachtlijst. In 2011 was het helaas weer nodig een wachtlijst in te stellen. Een wachtlijst voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel is een lijst die niemand wil hebben. Mensen in nood hebben altijd adequate en directe opvang en hulp nodig.

CoMensha overlegt geregeld met de bij de opvang betrokken partijen over de knelpunten in de opvang slachtoffers mensenhandel, en vooral met opvanginstellingen, zowel op organisatieniveau als met de Federatie Opvang.

Knelpunten

De opvang heeft een structureel capaciteitsprobleem waar het gaat om cliënten die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Daarnaast dienen er ook steeds meer slachtoffers van mensenhandel te worden opgevangen. Er zijn knelpunten bij deze opvangvraag. Deze zijn divers en complex en het vergt grote en onafgebroken inspanningen om die te doorbreken. Allereerst lopen nog niet alle meldingen via CoMensha waardoor er onvoldoende zicht is op de aard en omvang van de problematiek. Hierdoor is het moeilijk om een inschatting te maken van de behoefte aan opvang van de verschillende slachtoffergroepen op het gebied van mensenhandel. Dit belemmert het maken van beleid op het gebied van de opvang slachtoffers mensenhandel door de departementen, de opvang en andere betrokken partijen.

Daarbij is het oplossen van de verschillende knelpunten gerelateerd aan mensenhandel de verantwoordelijkheid van meerdere departementen (Veiligheid en Justitie strafrechtelijk en coördinatie, VWS voor de opvang van slachtoffers, SZW voor de opsporing van economische uitbuiting). Ook dit compliceert het ontwikkelen van beleid voor de opvang van slachtoffers mensenhandel. Zo is het onduidelijk of buitenlandse slachtoffers mensenhandel wel of niet onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid vallen en de gemeente dus ook verantwoordelijk is voor financiering van de opvang voor deze slachtoffers.

Zonder financiering van de opvang slachtoffers mensenhandel kan de opvang heel weinig voor de slachtoffers betekenen. Er moet extra capaciteit gecreëerd worden in de al volle opvanginstellingen en daar is financiering voor nodig. Ook vormde de opvang van grote groepen slachtoffers van economische uitbuiting tot voor kort een probleem omdat hier door het rijk geen financiering voor beschikbaar werd gesteld. Dit is nu wel het geval, waardoor beleid voor de opvang van deze groepen kan worden ontwikkeld. Door het ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid is onlangs een budget voor het jaar 2012 beschikbaar gesteld voor de opvang van slachtoffers van overige uitbuiting bij de door het ministerie georganiseerde acties. Bezien moet worden of het budget voor 2012 toereikend is. Een nog openstaand probleem is de opvang van grote groepen slachtoffers in de seksindustrie. Onduidelijk is nog wie verantwoordelijk is voor de opvang en de financiering hiervan.

CoMensha en de opvang hebben in 2011 veel contact met elkaar gehad over alle knelpunten op het gebied van de opvang van de verschillende groepen slachtoffers mensenhandel. Dit heeft ertoe geleid dat het bestuur van de Federatie Opvang onlangs heeft besloten in 2012 fors in te zetten op het creëren van meer mogelijkheden voor de opvang van slachtoffers mensenhandel. De Federatie zal hiertoe beleidsvoorstellen opstellen en op basis hiervan in overleg treden met het rijk en gemeenten en andere betrokken stakeholders. Over een groot deel van de knelpunten in het kader van de opvang zullen het rijk en de gemeenten de beslissingen moeten nemen.

Een goede ontwikkeling is de voorziene uitbreiding van de categorale opvang medio 2012 met in totaal 20 plekken. De wachtlijst wordt hierdoor naar verwachting tijdelijk iets korter maar zal niet verdwijnen gezien de explosieve groei van het aantal slachtoffers in 2011. Daarnaast voldoen niet alle slachtoffers aan de criteria om te worden opgenomen en biedt de categorale opvang geen plaats aan grote groepen slachtoffers na invalacties van de diverse opsporingsdiensten.

Een ander aandachtspunt voor de categorale opvang moet hier ook vermeld worden. Deze vorm van opvang dient integraal onderdeel te zijn van het grotere geheel van bestaande opvang- en hulpvoorzieningen voor slachtoffers van mensenhandel in Nederland. De doorstroom naar bestaande opvangvoorzieningen of zelfstandig (met ambulante hulp) dient geborgd te zijn om ervoor te zorgen dat er geen wachtlijsten bij de categorale opvang ontstaan. Ook is deze doorstroom nodig om ervoor te zorgen dat slachtoffers na de eerste opvang in de categorale opvang de juiste en op hun behoeften gerichte zorg en begeleiding ontvangen. Tenslotte is een landelijk dekkend netwerk van regiocoördinatoren mensenhandel een voorwaarde voor succesvolle opvang.

De regiocoördinator coördineert namelijk de ondersteuning voor de client binnen de regio en koppelt regelmatig de voortgang terug naar CoMensha. Wanneer er in een regio nog geen coördinatie gerealiseerd is, blijft CoMensha de contacten op afstand onderhouden met de betrokken partners.

2. Ontwikkelingen in 2011

De belangrijkste gesignaleerde ontwikkelingen in 2011:

1. Record aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel aangemeld

In 2011 zijn 1222 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel bij CoMensha aangemeld. In 2010 waren dit er nog 993. Het betreft een stijging van 23%.

2. Meer opvang nodig voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel

CoMensha heeft in 2011 voor 280 cliënten een opvangplek gezocht. Dat zijn er 54 meer dan in 2010, een stijging van 24%. Ondanks het bestaan van de categorale opvang was het ook in 2011 moeilijk om voor iedere cliënt geschikte opvang te vinden. Belangrijkste oorzaak hiervoor is het structurele tekort aan geschikte opvangplekken voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel.

3. Invoering van wachtlijst

De wachtlijst voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel die net uit hun uitbuitingssituatie komen en op zoek zijn naar een veilige opvangplek is gedurende 2011 gestegen en blijft structureel hoog. Het hoogste aantal personen op de wachtlijst was 35. Eind 2011 stonden nog 21 mensen op de wachtlijst. Gemiddeld stonden er 13 mensen per maand op de wachtlijst. Het tekort aan geschikte eerste opvang- en doorstroomplekken leidt tot lange wachttijden.

4. Politie grootste melder

De politie is de grootste (aan)melder van (mogelijke) slachtoffers mensenhandel bij CoMensha. 73% van de cliënten is door de politie aangemeld. In 2010 was dit percentage 69%.

5. Hongaren, Polen en Bulgaren steeds vaker slachtoffer

Het aantal geregistreerde (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel uit Hongarije (120) en Bulgarije (73) is sterk toegenomen. Hoog in de top 10 (nummer 4) staat ook Polen als land van herkomst. 104 geregistreerde (mogelijke) slachtoffers hebben de Poolse nationaliteit.

6. Slachtoffers loverboytechnieken niet alleen minderjarig

CoMensha heeft in 2011 242 (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken geregistreerd. 125 van deze cliënten zijn meerderjarig.

7. Uitbuiting land en tuinbouw toegenomen

Hoewel de meeste (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel nog steeds in de prostitutie vallen neemt het aantal geregistreerde (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel in de land- en tuinbouw toe. 782 (mogelijke) slachtoffers van prostitutie zijn geregistreerd. In de land- en tuinbouw zijn 106 (mogelijke) slachtoffers geregistreerd. Dat is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2010 met 45 aanmeldingen in de land- en tuinbouw.

8. Meer grote groepen

In 2011 hebben de politie en de Inspectie SZW 17 grote acties georganiseerd. Bij een grote actie worden meerdere (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel tegelijk aangetroffen. In 2011 ging het om 173 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. De groepsomvang varieerde van 4 tot 50 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel.

3. Conclusies en aanbevelingen

Uitbreiding meldplicht naar alle instanties

CoMensha registreert (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. De politie, de Koninklijke Marechaussee en de Inspectie SZW hebben een meldplicht die is vastgelegd in hoofdstuk B9 van de Vreemdelingencirculaire 2000. Ook in de aanwijzing mensenhandel van het OM is deze plicht vastgelegd. De meldplicht houdt in dat alle (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel door deze instanties moeten worden aangemeld bij CoMensha. Pas als de meldplicht voor alle instanties geldt, kan een totaal overzicht worden gegeven van de slachtofferpopulatie in Nederland. Een totaal overzicht is essentieel om de aard en omvang van mensenhandel in beeld te krijgen en er voor te zorgen dat er adequate opvang is.

Niet alle (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel worden als eerste aangetroffen door de politie of een andere opsporingsdienst. Met name Nederlandse slachtoffers (o.a. slachtoffers van loverboytechnieken) weten de (jeugd)hulpverlening en/of opvang vaak te vinden zonder tussenkomst van de politie bijvoorbeeld via vrienden, familie en de huisarts. Deze slachtoffers hebben al een netwerk in Nederland en kunnen daarop terugvallen. Deze (mogelijke) slachtoffers worden dan ook vaak niet gemeld bij CoMensha.

Het is dan ook noodzakelijk dat de meldplicht wordt uitgebreid naar alle (jeugd)zorg- en hulpinstellingen die in aanraking komen met (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel inclusief slachtoffers van loverboytechnieken. Het zorgen voor een uitbreiding van de meldplicht is een zaak van de departementen Veiligheid en Justitie en VWS.

Zorgen voor structurele oplossing opvang (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel

Ook in 2011 is het aantal cliënten dat een verzoek om opvang heeft ingediend toegenomen. Alle (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel hebben recht op opvang en hulpverlening. Een wachtlijst voor eerste opvang is onacceptabel, in strijd met de mensenrechten en niet in lijn met (inter)nationale verplichtingen zoals genoemd in bijvoorbeeld het Verdrag ter bestrijding van mensenhandel van de Raad van Europa waarin staat opgenomen dat in veilige huisvesting moet worden voorzien.

Categorale opvang voor slachtoffers van mensenhandel is nodig omdat ook de eerste opvang van slachtoffers mensenhandel specialistische kennis over mensenhandel, slachtofferproblematiek en verschillende procedures vereist. De uitbreiding van 20 plekken die is voorzien voor medio 2012 is een belangrijke eerste stap naar meer en betere opvang. Maar met deze uitbreiding alleen wordt maar een klein deel van de knelpunten in de opvang opgelost. De categorale opvang werkt alleen als deze ingebed is in een groter geheel van opvang- en hulpvoorzieningen zodat in de vervolgoopvang kan worden voldaan aan de behoefte van de cliënt. De ervaring leert daarnaast dat door het gebrek aan geschikte plekken en de toelatingscriteria niet alle (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel in aanmerking komen voor plaatsing in de categorale opvang. In de rest van de opvang is zo goed als geen capaciteit om slachtoffers mensenhandel op te nemen, vooral vanwege het gebrek aan door- en uitstroom. Bovendien is niet voorzien in structurele financiering voor de opvang van slachtoffers mensenhandel waardoor de vrouwen- en maatschappelijke opvang geen extra capaciteit voor deze slachtoffers kan creëren. Het permanente tekort aan geschikte opvangplekken kost veel inspanning en leidt tot frustratie bij alle partijen.

De doorstroom naar bestaande opvangvoorzieningen of zelfstandig (met ambulante hulp) dient geborgd te zijn om de categorale opvang en opvang slachtoffers mensenhandel in het

algemeen succesvol te maken. Ook een landelijk dekkend netwerk van regiocoördinatoren mensenhandel is een voorwaarde voor succes.

In december heeft de Rijksoverheid een integrale aanpak voor de slachtoffers van loverboys afgekondigd. CoMensha roept de Rijksoverheid op om te komen met een rijksbrede aanpak voor de opvang van alle slachtoffers van mensenhandel: minderjarig, meerderjarig, van buitenlandse of van Nederlandse afkomst. Slachtoffers van mensenhandel horen niet op een wachtlijst.

Extra aandacht voor uitbuiting werknemers uit Midden Europa

Het aantal (mogelijke) slachtoffers uit Hongarije, Polen en Bulgarije is sterk toegenomen. Het toegenomen aantal meldingen en registraties bij CoMensha duiden erop dat werknemers uit midden Europa in Nederland steeds vaker worden uitgebuit. Dit gebeurt zowel in de prostitutie als bijvoorbeeld in de land- en tuinbouw.

Het is van groot belang dat er extra aandacht komt voor deze groeiende groep slachtoffers. Een bewustwordingscampagne in Nederland en de landen van herkomst voor deze slachtoffers over arbeidsrechten, minimumloon en arbeidsomstandigheden in Nederland is nodig.

Als mensen eenmaal door de politie of Inspectie SZW worden aangetroffen en het vermoeden bestaat dat zij economisch zijn uitgebuit, dan is in veel gevallen opvang in een opvanginstelling niet nodig. De ervaring met deze slachtoffers van economische uitbuiting is dat zij zo snel mogelijk weer aan het werk willen en met name tijdelijk onderdak nodig hebben.

Aangezien deze groep slachtoffers mensenhandel vaak lange tijd ver onder het minimumloon heeft verdiend en te veel geld van het salaris is ingehouden, hebben zij ook ondersteuning nodig bij de zogenaamde loonvorderingsprocedure. Terugvordering van gederfde inkomsten bij de werkgever en compensatie voor de (im)materiële schade is voor deze groep slachtoffers van belang. Deze maatregelen zijn effectief en pakken ook de uitbuiters aan. De overheid moet meer voorlichting geven over deze mogelijkheden en (mogelijke) slachtoffers actief ondersteunen bij een aanvraag.

5. Aard en omvang (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel: Het beeld van 2011.

1. Record aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel aangemeld

De CoMensha registratie beoogt een totaaloverzicht te geven van alle bekende nieuwe (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. In werkelijkheid gaat het om een benadering van het daadwerkelijke aantal nieuwe bekende (mogelijke) slachtoffers in Nederland.

CoMensha weet dat niet alle (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel bij haar aangemeld worden. Dit heeft o.a. te maken met het feit dat de meldplicht niet voor alle instanties geldt, maar ook met misverstanden en interpretatieverschillen over de meldplicht.

In 2011 zijn 1222 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel bij CoMensha aangemeld. In 2010 waren dit er nog 993. Het gaat om een stijging van 23%.

CoMensha heeft in 2011 meer dan ooit ingezet op het binnenhalen van registratiegegevens. Er zijn afspraken gemaakt met politieregio's over het structureel melden. Een van de medewerkers is hier bijna fulltime mee bezig geweest. Een deel van de stijging is hierdoor te verklaren.

Een groot deel van de toename is ook te verklaren door de extra inzet van de inspectie SZW (voorheen SIOD). In 2011 werden meer grote groepen aangemeld dan ooit tevoren.

CoMensha vermeldt bewust dat het om mogelijke slachtoffers van mensenhandel gaat. CoMensha kan niet van alle aangemelde personen vaststellen of zij ook daadwerkelijk slachtoffers van mensenhandel zijn. Er vindt namelijk geen officiële toetsing plaats.

2. Sterke toename (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel dat opvang nodig heeft

Onderverdeling

Aanmeldingen van (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel vallen uiteen in drie categorieën:

- Registratie

Aanmeldingen van (mogelijke) slachtoffers die geregistreerd worden om een beeld te krijgen van de aard en omvang van de groep slachtoffers, maar die geen hulp- of adviesaanvraag in zich hebben.

- Registratie en Opvang

Aanmeldingen van (mogelijke) slachtoffers die een opvangplaats nodig hebben. CoMensha bemiddelt in het vinden van een plek en coördineert de begeleiding. Dit is inclusief de werkzaamheden ten behoeve van cliënten die in voorgaande jaren als nieuw zijn geregistreerd.

- Registratie, Informatie en Advies

Het registeren van vragen van hulpverleners, politie en particulieren over een aspect van de begeleiding of situatie van een slachtoffer. Het betreft hier vragen over cliënten die niet in de opvang verblijven, maar zelfstandig wonen. CoMensha doet voor deze cliënten vaak ook de regiocoördinatie.

Categorie aanmelding			
	2011	2010	2009
Registratie	817	626	593
Registratie en Opvang	280	226	201
Registratie, Informatie en Advies	125	141	115
Totaal	1222	993	909

De categorie Registratie en Opvang is sterk gestegen in 2011. CoMensha heeft voor 280 cliënten een opvangplek gezocht. Dat zijn er 54 meer dan in 2010. Ondanks het bestaan van de categorale opvang was het ook in 2011 moeilijk om voor iedere cliënt een geschikte opvangplek te vinden.

Verzoeken op opvang

Zoals hiervoor aangegeven, kreeg CoMensha in 2011 280 keer een verzoek om opvang te zoeken voor aangemelde (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel.

Eerste opvang 2011 (het betreft hier uitsluitend de eerste opvang na aanmelding van cliënten)		
	Mannen	Vrouwen
Geplaatst in opvang	40	77
Geplaatst in Categorale Opvang Mensenhandel (COSM)*	13	80
Opvang niet meer nodig, cliënt heeft zelf onderdak gevonden	11	28
Cliënt is vertrokken voordat opvang gevonden was (MOB)	-	6
Nog geen plek gevonden	5	6
Cliënt is op een noodbed geplaatst, omdat geen geschikte plek gevonden kon worden. Client is op een later tijdstip doorgestroomd naar een opvanginstelling	1	13
Totaal	70	210

*Het gaat hier om cliënten die in 2011 zijn aangemeld en ook in 2011 wat betreft eerste opvang in de COSM zijn geplaatst. Het totale aantal cliënten dat in 2011 in de COSM is geplaatst is hoger dan het hierboven genoemde aantal. Er zijn in 2011 ook nog cliënten in de COSM geplaatst die al in 2010 aangemeld zijn, en sindsdien op de wachtlijst stonden of op een noodbed verbleven. Ook zijn er in 2011 cliënten aangemeld die pas in 2012 geplaatst konden worden. Deze cliënten stonden nog op de wachtlijst of verbleven op een noodbed in afwachting van plaatsing in de Categoriele Opvang.

39 cliënten hebben uiteindelijk afgezien van opvang. CoMensha heeft voor deze groep echter wel inspanningen geleverd. Deze cliënten zijn op een wachtlijst geplaatst omdat de COSM vol zat en andere plekken ook. Op het moment dat een geschikte plek vrijkomt neemt CoMensha contact op met de cliënt. De cliënt heeft echter op dat moment aangegeven geen behoefte meer te hebben aan een opvangplek.

Opvanginstellingen

Veel (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel worden geplaatst in de categoriele opvang slachtoffers van mensenhandel (COSM) maar lang niet alle (mogelijke) slachtoffers. Dit komt omdat de categoriele opvang vaak vol zit. Ook gelden er toelatingscriteria waar niet alle (mogelijke) slachtoffers aan voldoen. CoMensha werkt daarom samen met een groot aantal instellingen voor vrouwen – en maatschappelijke opvang.

Uit onderstaande blijkt waar CoMensha in 2011 (mogelijke) slachtoffers heeft geplaatst.

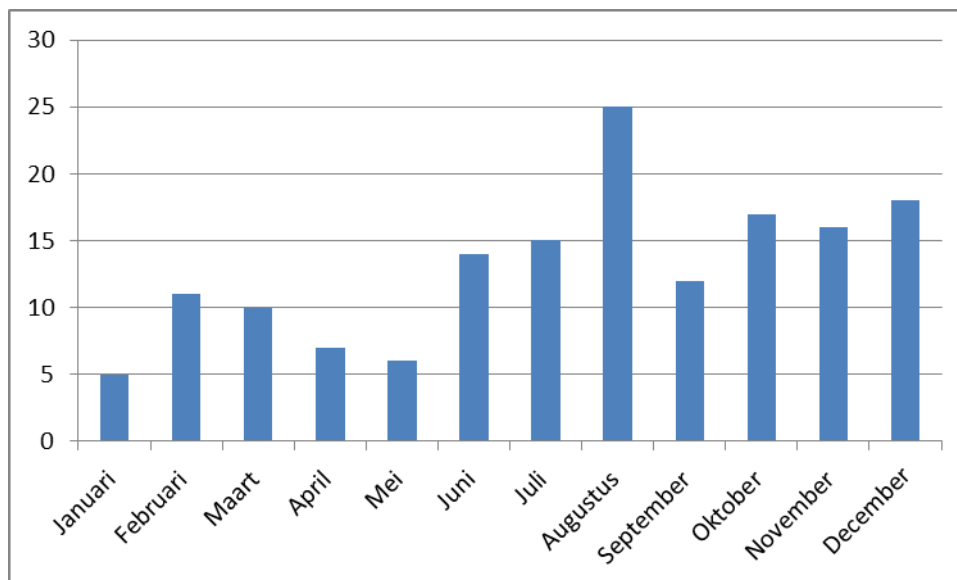
Mannen	
ACM regulier	2
ArosA	4
Irishzorg	2
Jade COSM	13
Jade Zorggroep	1
Kessler Stichting	2
Kwintes	2
MOVEOO	1
Rimo	4
Stichting Toevluchtsoord	11
Tussenvoorziening	1
Verdihuis	1
Vieja Mannenopvang	1
Stichting Wende	7
Zienn	1
Totaal	53

Vrouwen	
ACM COSM	38
ACM regulier	8
Blijf Den Helder	1
Blijf Groep	2
Blijf van m'n Lijf (Mutsaersstichting)	1
Blijf van m'n Lijf Dordrecht	1
Emergis	4
FierFryslân	6
Geheim adres	1
Hera	7
Huize Agnes	2
Iriszorg	3
Jade Zorggroep	1
Kadera	1
Kompaan en de Bocht	2
Kwintes	2
Leger des Heils, Goodwillwerk, Den Haag e.o.	1
MOVEOO	1
Nidos Assen	2
PMW COSM	42
Rosa Manus	2
SHOP	6
Sisters of Charity	1
SOMIK	1
TerWille	1
Stichting Toevluchtsoord	5
Tussenvoorziening	2
Verdihuis	1
Vieja Crisisopvang	2
VieJa Utrecht	1
Vluchtheuvel crisisopvang	1
Vrouwenopvang Centrum Midden-Holland	1
Stichting Wende	2
Het Wieckerhoes	2
Xonar	1
Zienn	1
Zorgcentrum met geheimadres in Noord Nederland	1
Totaal	157

3. Wachtlijst structureel hoog

CoMensha is sinds lange tijd weer genoodzaakt te werken met een wachtlijst voor eerste opvang. Bij de start van de categorale opvang (COSM) in 2010 is er korte tijd geen wachtlijst geweest.

Wachtlijst 2011

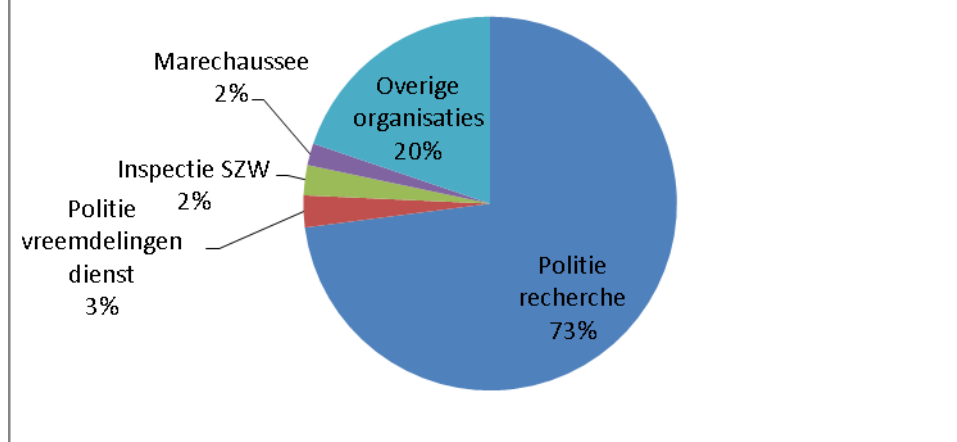
Het aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel op de wachtlijst is gedurende het jaar 2011 gestegen en lijkt structureel hoog te blijven. Het tekort aan opvangplekken kost veel inspanning en geeft frustratie voor alle betrokken partijen. De hoge wachtlijst is voor CoMensha aanleiding geweest om eind 2011 tijdens een algemeen overleg in de Tweede Kamer extra aandacht te vragen voor een structurele oplossing van het tekort aan opvangplekken.

4. Politie grootste melder

CoMensha registreert de organisaties die (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel melden. De politie, de Koninklijke Marechaussee en de Inspectie SZW hebben een meldplicht die is vastgelegd in hoofdstuk B9 van de Vreemdelingencirculaire 2000. Ook in de aanwijzing mensenhandel van het OM is deze plicht vastgelegd.

Uit onderstaande tabel wordt extra duidelijk dat de politie de grootste melder is. Het percentage (mogelijke) slachtoffers dat door de politie wordt aangemeld is de afgelopen jaren gestegen naar 73%, in 2010 was dat percentage 69%.

Percentages aanmelders 2011

CoMensha geeft al jaren aan dat uitbreiding van de meldplicht wenselijk is. Pas als alle organisaties die in aanraking komen met (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel dit bij CoMensha melden, is duidelijk hoe groot de omvang van de totale slachtofferpopulatie in Nederland is.

5. Hongaren, Polen en Bulgaren steeds vaker slachtoffer

Het aantal (mogelijke) slachtoffers uit Hongarije en Bulgarije is sterk toegenomen. Hoog in de top 10 staat Polen als land van herkomst. Dit hoge aantal is te verklaren doordat er een paar invallen bij bedrijven in de land- en tuinbouw en het westelijk havengebied zijn geweest waar een grote groep Polen werd aangetroffen.

Landen top tien					
2011		2010		2009	
1. Nederland	337	1. Nederland	315	1. Nederland	240
2. Nigeria	134	2. Nigeria	130	2. Nigeria	101
3. Hongarije	120	3. Hongarije	56	3. Roemenië	89
4. Polen	104	4. Roemenië	49	4. Hongarije	47
5. Bulgarije	73	5. Bulgarije	46	5. Bulgarije	39
6. Sierra Leone	62	6. Slowakije	39	6. China	37
7. Guinee	58	7. Sierra Leone	36	7. Guinee	35
				7. Sierra Leone	35
8. China	40	8. Guinee	26	8. Ghana	23
8. Roemenië	40				
9. Angola	19	9. China	23	9. Polen	19
10. Uganda	14	10. Ghana	21	10. Indonesië	17

Het aantal (mogelijke) slachtoffers uit Nigeria is in vergelijking tot het vorige jaar niet veel toegenomen, maar het aantal uit Sierra Leone en Guinee is daarentegen bijna verdubbeld. Uganda staat voor het eerst in de top 10 van landen van herkomst.

Sinds enkele jaren worden bij CoMensha ook mannelijke slachtoffers van mensenhandel aangemeld. Om zicht te krijgen op de landen van herkomst en om eventuele trends te signaleren, maakt CoMensha apart melding van het aantal (mogelijke) mannelijke slachtoffers van mensenhandel.

Landen top tien mannen					
2010		2010		2009	
Polen	56	Nigeria	19	Roemenië	44
Hongarije	26	Slowakije	16	China	11
Nigeria	25	India	7	Ghana	10
Angola	15	Nederland	7	Indonesië	10
Sierra Leone	15	Ghana	6		
Guinee	10	Brazilië	4	Nigeria	6
		China	4		
Ghana	8	Angola, Oekraïne, Kameroen, Litouwen, Nepal, Roemenië en Turkije	3	Nederland	6
				India	5
				Portugal	4
Bulgarije	7	Groot Brittannië, Letland, Polen, Sierra Leone, Suriname en Uganda	2	Sierra Leone	4
China	7			Guinee	3
Nederland	6	Bulgarije, Kroatië, Rusland, Colombia, Cuba, Ecuador, Gambia, Guatemala, Guinee, Hongarije, Indonesië, Iran, Marokko, Thailand en Venezuela	1	Hongarije	3
Roemenië	6			Pakistan	3
Oekraïne	4				
Portugal	4				
Suriname	3				

Het totaal aantal aangemelde mannen is in vergelijking met vorig jaar verdubbeld; van 113 in 2010 naar 226 in 2011. De toename van mogelijke mannelijke slachtoffers is vooral te vinden in de overige uitbuiting.

6. Slachtoffers loverboytechnieken niet alleen minderjarig

Slachtoffers van loverboytechnieken werden door CoMensha tot nu toe niet apart geregistreerd, omdat er dan een fictief onderscheid zou ontstaan tussen slachtoffers mensenhandel en slachtoffers van lovertechnieken. Loverboys zijn ook mensenhandelaren. Het is van belang dat hier steeds op gewezen wordt en dat zij niet uit de overall categorie mensenhandelaren gehaald worden.

Definitie loverboys

Loverboys zijn mensenhandelaren die vrouwen en/of mannen doelbewust emotioneel afhankelijk maken door (de belofte van) het aangaan van een liefdesrelatie en hen vervolgens uit te buiten, veelal in de prostitutie. De manieren waarop dit gebeurt zijn dwang, (dreiging met) geweld of een andere feitelijkheid, afpersing, fraude, misleiding, misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht of misbruik van een kwetsbare positie van deze vrouwen of mannen

CoMensha heeft in 2011 242 (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken geregistreerd. Over het algemeen verloopt de melding van slachtoffers van loverboytechnieken aan

CoMensha slecht. Niet alle instanties die met (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken in aanraking komen melden bij CoMensha. CoMensha is dan ook groot voorstander van uitbreiding naar de meldplicht naar alle instanties die in aanraking komen met (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel inclusief (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van leeftijd en nationaliteit van (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken.

Leeftijd en nationaliteit							
	14-	15-17 jr	18-23 jr	19-30 jr	31-40 jr	41+	Totaal
Nederland	18	93	95	9	5	2	222
Bulgarije	-	-	3	-	-	-	3
Hongarije	-	-	3	-	-	-	3
Nigeria	-	-	-	1	1	-	2
Marokko	-	2	-	-	-	-	2
Polen	-	1	-	1	-	-	2
Afghanistan	-	1	-	-	-	-	1
Duitsland	-	-	1	-	-	-	1
Dominicaanse Republiek	-	1	-	-	-	-	1
Guinee	-	-	1	-	-	-	1
Kaapverdische Eilanden	-	-	1	-	-	-	1
Roemenië	-	1	-	-	-	-	1
Tunesië	-	-	-	-	1	-	1
Turkije	-	-	1	-	-	-	1
Totaal	18	99	105	11	7	2	242

Hoewel het overgrote deel (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken de Nederlandse nationaliteit heeft, zijn er toch 20 met een andere nationaliteit. In de beeldvorming wordt er vaak van uitgegaan dat (mogelijke) slachtoffers van loverboytechnieken minderjarig zijn. Uit bovenstaande tabel blijkt echter dat ongeveer de helft meerderjarig is.

Gewerkte sectoren

Het beeld dat slachtoffers van loverboytechnieken meestal minderjarige meisjes zijn die gedwongen in de prostitutie hebben gewerkt overheerst in de media. Het klopt inderdaad dat de meeste slachtoffers in de prostitutie worden gedwongen maar ook slachtoffers van gedwongen drugshandel en criminaliteit komen voor.

Gewerkte sector	Totaal
Seksuele uitbuiting	
Prostitutie*	132
Escort	11
Particulier huis	6
Bordeel/club	5
Raamprostitutie	4
Internet	1
Prive-huis	1
Totaal	160

Overige uitbuiting	
Drugshandel	4
Overig**	3
Criminaliteit	2
Totaal	9
(nog) niet gewerkt	57
Onbekend welke sector	17

*CoMensha registreert 'prostitutie' als niet bekend is om welke vorm van prostitutie het gaat.

**CoMensha registreert 'overig' als de cliënt slachtoffer is van overige uitbuiting, maar dat niet bekend is om welke sector het gaat.

7. Uitbuiting land en tuinbouw toegenomen

Hoewel de meeste (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel nog steeds in de prostitutie vallen neemt het aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel in de land -en tuinbouw toe.

Vrouwen	Aantal	Totaal	Mannen	Aantal	Totaal
Seksuele uitbuiting			Seksuele uitbuiting		
Bordeel/club	63		Bordeel/club	4	
06-nummers	1		Escort	7	
Escort	32		Massagesalon enz.	1	
Internet	3		Particulier huis*	29	
Massagesalon enz***.	2		Prostitutie algemeen*****	23	
Particulier huis*	102		Straatprostitutie	2	
Prive-huis**	9		Totaal	66	66
Prostitutie algemeen*****	433				
Raamprostitutie	60		Overige uitbuiting		
Straatprostitutie	11		Overig****	46	
Totaal	716	716	Au-pair	1	
			Bouw	1	
Overige uitbuiting			Criminaliteit	3	
Overig****	23		Drugshandel	7	
Au-pair	6		Horeca	10	
Criminaliteit	5		Huishoudelijke arbeid	4	
Drugshandel	6		Land- tuinbouw	60	
Horeca	8		Schoonmaakwerk	8	
Huishoudelijke arbeid	11		Voedingsindustrie	1	
Land- tuinbouw	46		Totaal	141	141
Schoonmaakwerk	10				
Totaal	115	115	(nog) niet gewerkt	17	17
			Onbekend welke sector	4	4
Onbekend welke sector	39	39	Totaal		228
(nog) niet gewerkt	131	131			
Totaal		1001			

Het totaal aantal sectoren kan verschillen van het totaal aantal gemelde slachtoffers. Sommige slachtoffers hebben in meerdere sectoren gewerkt.

*Particulier huis: het slachtoffer moet klanten ontvangen in een particuliere woning, meestal de woning van degene die haar of hem verhandeld heeft.

**Bij een privé-huis is er sprake van een onderneming. Een privé-huis is doorgaans geen woning.

***Massagesalon: hier gaat het om verkapte prostitutie.

****Overig wil zeggen dat de cliënt slachtoffer is van overige uitbuiting, maar dat niet bekend is in welke sector dat is geweest of dat er sprake is van diverse werkzaamheden in dienst van een uitzendbureau.

***** Bij prostitutie algemeen is het wel duidelijk dat iemand uitgebuit is in de prostitutie maar niet bekend in welke sector binnen de prostitutie.

Het aantal vrouwen dat in de prostitutie wordt uitgebuit is al sinds jaren veel hoger dan het aantal dat in overige sectoren wordt uitgebuit, maar het aantal vrouwen dat in overige sectoren wordt uitgebuit neemt wel toe, in 2010 waren het er 88 en in 2011 115. Uitbuiting in de land- en tuinbouw komt het meeste voor. In 2011 zijn er meerdere invallen geweest in deze sector.

8. Meer grote groepen

In 2011 hebben de politie en de Inspectie SZW 17 grote acties gehad. Bij een grote actie worden meerdere (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel tegelijk aangetroffen. In 2011 ging het om 173 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel.

CoMensha krijgt steeds vaker te maken met grote groepen (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. Deze groepen slachtoffers worden aangetroffen tijdens een inval of actie van politie of de Inspectie SZW. Het gaat hier voornamelijk om overige uitbuiting, maar er hebben in 2011 ook acties plaatsgevonden waarbij het om seksuele uitbuiting ging. Dit fenomeen brengt nieuwe uitdagingen met zich mee.

Vanwege het hoge aantal (mogelijke) slachtoffers dat een actie kan opleveren, kan opvang en begeleiding niet op de reguliere manier aangeboden worden. Grote groepen zijn uitgesloten van opvang in de categorale opvang (COSM). De beschikbaarheid van bedden in overige opvanginstellingen is beperkt en vaak is specialistische kennis over mensenhandel niet aanwezig.

Het opvangen van een groep slachtoffers vraagt dus om een andere werkwijze; buiten de gebruikelijke structuren. Dit betekent echter ook dat de opvangplaatsen en bijbehorende begeleiding voor de groep slachtoffers niet in aanmerking komen voor betaling via subsidies. Daarbij komt dat de Regeling verstrekkingen bepaalde categorieën vreemdelingen (Rvb)-uitkering vanuit de COA of een WWB-uitkering niet toereikend is om de kosten te dekken. Er is dus extra financiering nodig voor het opvangen en begeleiden van grote groepen slachtoffers.

In overleg met ministeries van Veiligheid en Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Taskforce Mensenhandel is afgesproken dat in 2011 voorlopig de gemeente waar de actie plaatsvindt/plaats heeft gevonden, begin- en eindverantwoordelijke is. Deze gemeente moet daarom garant staan voor de extra kosten die gemoeid zijn met de opvang en begeleiding van grote groepen (mogelijke) slachtoffers. De uitvoering van deze afspraak is echter nog geen vanzelfsprekendheid. CoMensha is dan ook heel veel tijd kwijt met overleg met gemeenten, rijksoverheid, opsporingsdiensten, OM en opvanginstellingen over door wie en hoe de rekening betaald wordt. CoMensha heeft dan ook geadviseerd een speciaal fonds op te richten waar deze kosten uit betaald kunnen worden.